

Cohort PTA

2021-2023 havo

OSG Sevenwolden
Schans 100
8441 AE Heerenveen

Geachte havoleerlingen in de vijfde klas,

In dit document vinden jullie informatie over de schoolexamens 2021-2023, het centraal examen (CE) 2023 en veel van wat daarbij komt kijken. Je hebt deze informatie nodig om de (school)examens goed door te komen. Lees een en ander dan ook goed door en noteer belangrijke zaken alvast in je agenda.

Het informatiepakket bestaat uit de volgende onderdelen:

- Programma van Toetsing en Afsluiting, het PTA (regeling schoolexamens voor de afdeling havo) → p.3 ev.
- Bijlage bij het PTA van de afdeling havo → p. 29 ev.
- Informatie over het centraal examen (CE) → p. 32 ev.

ad 1)

In het PTA wordt voor elk vak beschreven:

- wat de toetsstof van het schoolexamen is;
- wanneer en in welke vorm de verschillende toetsen worden afgenomen;
- wanneer welk schoolexamen herkanst kan worden;
- hoe de eindcijfers van het schoolexamen berekend worden;
- welke hulpmiddelen zijn toegestaan;
- en welke eindtermen/domeinen worden afgetoetst.

ad 2)

In de *Bijlage bij het PTA* kun je bepalingen terugvinden:

- die betrekking hebben op de praktische uitvoering van het schoolexamen (o.a. aard en eisen van het profielwerkstuk (PWS) en de herkansingsregeling)
- die de rapportage en de archivering van de resultaten betreffen.

Opmerking: het *Examenreglement* van OSG Sevenwolden is te vinden op de schoolwebsite, is beschikbaar via *Magister* en ligt ter inzage bij de teamleiders.

In dit reglement vind je (o.a.) je rechten en plichten met betrekking tot:

- de organisatie van het eindexamen
- de gang van zaken tijdens het eindexamen
- onregelmatigheden
- mogelijkheden van beroep

Heerenveen, 30 september 2022

Mevr. L. van Voorthuisen, teamleider havo 2^e fase

Mevr. A. Bosma, secretaris van het examen

kennelijke fouten en omissies in dit document voorbehouden

Vakinhoud Programma van Toetsing en Afsluiting 2021-2023, havo

■ aardrijkskunde	[ak]
■ bedrijfseconomie	[be]
■ bewegen, sport en maatschappij	[bsm]
■ biologie	[biol]
■ culturele en kunstzinnige vorming (gemeens. deel)	[ckv]
■ Duitse taal en letterkunde	[dutl]
■ economie	[econ]
■ Engelse taal en letterkunde	[entl]
■ Franse taal en letterkunde	[fatl]
■ geschiedenis	[ges]
■ informatica	[in]
■ kunst, uitstroomrichting beeldend + algemeen	[kubv / kua]
■ kunst, uitstroomrichting muziek + algemeen	[kumu / kua]
■ lichamelijke opvoeding (gemeenschappelijk deel)	[lo]
■ oriëntatie op loopbaan en beroepskeuze	[lob]
■ maatschappijleer (gemeenschappelijk deel)	[maat]
■ maatschappijwetenschappen	[maw]
■ natuurkunde	[na]
■ Nederlandse taal en letterkunde	[netl]
■ profielwerkstuk	[pws]
■ rekenvaardigheid (voor leerlingen zonder wiskunde)	
■ scheikunde	[schk]
■ wiskunde A	[wa]
■ wiskunde B	[wb]

Dit document geeft per vak een schematisch overzicht van de schoolexamens van het cohort 2021-2023. Uit dit overzicht kun je aflezen wanneer welk schoolexamen plaatsvindt, waar het over gaat en hoe zwaar het telt voor het schoolexameneindcijfer. Ook is voor een aantal vakken een aanvulling op of inperking van de algemene herkansingsregeling opgenomen.

De kijk-/luistertoetsen voor Duits, Engels en Frans worden in week 4 (23 jan. 2023) afgenomen. Bij deze toetsen wordt gebruik gemaakt van een extern toetsstelsel (Cito). Hierdoor is het mogelijk dat het behaalde cijfer later bekend wordt dan gebruikelijk bij schoolexamens.

In de tabellen wordt met de codes S, M, P of G aangegeven wat voor schoolexamen het betreft. Hierbij staat S voor schriftelijk, M voor mondeling, P voor practicum, G voor groepsopdracht.

De kolom *Herk.* geeft aan of een schoolexamen herkansbaar is. Tevens wordt per toets, voor zover mogelijk, aangegeven hoe lang deze duurt.

Onvoorziene wijzigingen in dit document, precieze tijden en plaatsen van de toetsen en de herkansingen en wat je verder over het schoolexamen moet weten, kun je in de loop van het schooljaar tegemoet zien via e-mailberichten in Magister.

Aardrijkskunde

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
21/22	J4 TW2	T4-1	A-C1-C2-C3	Aarde Systeem Aarde Hfst 1-2-3	90		15%	S		Cijfer	N	
	J4 TW4	T4-2	A-B1-B2-B3	Wereld Arm en Rijk Hfst 1-2-3-4	90		15%	S		Cijfer	N	
22/23	J5 TW1	T5-1	A-E1-E2	Leefomgeving Wonen in Nederland Hfst 1-2	90		18%	S		Cijfer	J	
	J5 TW2	T5-2	A-E1-E2	Leefomgeving Wonen in Nederland Hfst 3-4	90		18%	S		Cijfer	J	
	J5 TW3	T5-3	A-D1-D2	Ontwikkelingsland Brazilië Hfst 1-2-3-4	90		25%	S		Cijfer	J	
	J5 P1/P2	PO5-1	A-E1-E2	Opdracht Rivieren OF 'van probleemwijk naar prachtwijk'	12		9%	P/S		Cijfer	N	Havo 5 leerlingen kiezen en voeren in groepsverband één praktische opdracht uit bij PO5-1

Bedrijfseconomie

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
22/23	J5 TW1	T5-1	A-B1-B2-B3-B4-C1-D1-D2-F1-F2	Besloten vennootschap	90		33%	S		Cijfer	J	
	J5 TW2	T5-2	A-B3-B4-C1-D2-E1-E2-F1-F2-G	Naamloze Vennootschap	90		33%	S		Cijfer	J	
	J5 TW3	T5-3	A-B1-B2-B3-B4-C1-C2-D1-D2-E1-E2-F1-F2-G	Besloten Vennootschap, Naamloze Vennootschap Ondernemerschap, Eenmanszaak en Geldzaken	90		34%	S		Cijfer	J	

Bewegen, Sport en Maatschappij (BSM)

School -jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
21/22	J4 P1-2	PO4-1	A-B	Vaardigheidstoets 1	Nvt		4%	P		Cijfer	N	
	J4 P1-2	PO4-2	A-B	Vaardigheidstoets 2	Nvt		4%	P		Cijfer	N	
	J4 P1-2	PO4-3	A-B	Vaardigheidstoets 3	Nvt		4%	P		Cijfer	N	
	J4 P1-2	PO4-4	A-B	Vaardigheidstoets 4	Nvt		4%	p		Cijfer	N	
	J4 TW3	T4-1	C-D-E	Theorie Toets; bewegen en regelen, EHBSO en spelregelkennis	60		10%	S		Cijfer	N	
	J4 P3-4	PO4-6	A-C	Beoordeling lesgeven en lesvoorbereidingsformulier	Nvt		10%	P/S		Cijfer	N	
	J4 P1-4	PO4-5	B	Actieve deelname	Nvt		9%	P		Cijfer	N	
22/23	J5 TW2	T5-1	D	Theorie Toets 2: BSM boek; Bewegen en gezondheid en Trainingsleer	60		10%	S		Cijfer	J	
	J5 P1-3	HD5-2	B6	2 Keuze activiteiten; waterskiën/ skiën - snowboarden/ wandklimmen	Nvt			P		O/V/G	N	Start in klas 4 en rondt af in klas 5. Dit moet met een voldoende of goed worden afgesloten om een voldoende cijfer beoordeling voor BSM te krijgen.
	J5 P1-3	HD5-3	A-E1	5 ervaringen opdoen in het werkveld o.a. sportdagen fluiten/ begeleiden	Nvt			P		O/V/G	N	Start in klas 4 en rondt af in klas 5. Dit moet met een voldoende of goed worden afgesloten om een voldoende cijfer beoordeling voor BSM te krijgen.
	J5 P1-3	PO5-1	A-B-C-D	Vaardigheidstoets 5	Nvt		4%	P		Cijfer	N	Dit cijfer mag je alleen inhalen bij een blessure
	J5 P1-3	PO5-2	A-B-C-D	Vaardigheidstoets 6	Nvt		4%	P		Cijfer	N	Dit cijfer mag je alleen inhalen bij een blessure
	J5 P1-3	PO5-3	A-B-C-D	Vaardigheidstoets 7	Nvt		4%	P		Cijfer	N	Dit cijfer mag je alleen inhalen bij een blessure
	J5 P1-3	PO5-4	A-B-C-D	Vaardigheidstoets 8	Nvt		4%	P		Cijfer	N	Dit cijfer mag je alleen inhalen bij een blessure
	J5 P1-2	HD5-1	D2	Eigen fitheid meten middels testen	Nvt			P		O/V/G	N	Dit moet met een voldoende of goed worden afgesloten om een voldoende cijfer beoordeling voor BSM te krijgen.
	J5 P1-2	PO5-5	D2	Persoonlijk Trainingsschema opstellen	Nvt		10%	S		Cijfer	N	
	J5 P2-3	PO5-6	E3	Organisatie en uitvoering indoor sportdag	Nvt		10%	P/S		Cijfer	N	
	J5 P1-3	PO5-7	C1	Deelnemer: verplicht 80 % actieve deelname	Nvt		9%	P		Cijfer	N	Start in klas 4 en rondt af in klas 5.
	J5 P1-3	HD5-4	A-B-C-D-E	Examendossier opmaken met alle schoolexamen opdrachten/toetsen	Nvt			P/S		O/V/G	N	Start in klas 4 en rondt af in klas 5. Dit moet met een voldoende of goed worden afgesloten om een voldoende cijfer beoordeling voor BSM te krijgen.

Biologie

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
22/23	J5 TW1	T5-1	A12-A13-A15-B2.2-B8-C2-C3-D4-E4-F1-F2-F3	H7-H8 (havo4) en H9-H10 (havo5)	90		30%	S	Binas en gewone rekenmachine	Cijfer	J	
	J5 P2	PO5-1	A5-A6-A7-A10-A11	Transport	90		5%	P	Binas en gewone rekenmachine	Cijfer	N	
	J5 TW2	T5-2	A1-A9-A14-A15-B1-B2.1-B3.6-B5-C1-D1-D2-D3-E1-E2-E3	H1-H2-H4 (havo4) en H11-H12 (havo5)	90		30%	S	Binas en gewone rekenmachine	Cijfer	J	
	J5 P3	PO5-2	A1 t/m A4 - A8-A9-A14-A16	Biochemie van urine	90		5%	P	Binas en gewone rekenmachine	Cijfer	N	
	J5 TW3	T5-3	A15-B2.3- B3.1 t/m B3.5 - B4-B6-B7	H3-H5-H6 (havo4) en H13-H14 (havo5)	90		30%	S	Binas en gewone rekenmachine	Cijfer	J	

Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV)

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
21/22	J4 TW	T4-1	A,B,C,D	Onderzoeksopdracht Beeldende kunst	Nvt		17%	S		Cijfer	N	
	J4 P	PO4-1	C,D	Praktijkopdracht Beeldende kunst	Nvt		8%	P		Cijfer	N	
	J4 TW	T4-2	A,B,C,D	Onderzoeksopdracht Film en fotografie	Nvt		17%	S		Cijfer	N	
	J4 P	PO4-2	C,D	Praktijkopdracht Film en fotografie	Nvt		8%	P		Cijfer	N	
	J4 TW	T4-3	A,B,C,D	Onderzoeksopdracht Theater	Nvt		17%	S		Cijfer	N	
	J4 P	PO4-3	C,D	Praktijkopdracht Theater	Nvt		8%	P		Cijfer	N	
	J4 TW	T4-4	A,B,C,D	Onderzoeksopdracht Muziek en dans	Nvt		17%	S		Cijfer	N	
	J4 P	PO4-4	C,D	Praktijkopdracht Muziek en dans	Nvt		8%	P		Cijfer	N	

Het cijfer voor Culturele en Kunstzinnige Vorming is een onderdeel van het combinatiecijfer.

Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV) – TAN/Synthese

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
21/22	J4 TW	T4-1	A,B,C,D	Onderzoeksopdracht 1	Nvt		33%	S		Cijfer	N	
	J4 P	PO4-1	C,D	Praktijkopdracht 1	Nvt		17%	P		Cijfer	N	
	J4 TW	T4-2	A,B,C,D	Onderzoeksopdracht 2	Nvt		33%	S		Cijfer	N	
	J4 P	PO4-2	C,D	Praktijkopdracht 2	Nvt		17%	P		Cijfer	N	

Het cijfer voor Culturele en Kunstzinnige Vorming is een onderdeel van het combinatiecijfer.

Duitse taal- en literatuur

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoordeling	Herk.	Toelichting
22/23	J5 TW1	T5-1	A	Leesvaardigheid	45		25%	S	Woordenboek (zelf meenemen)	Cijfer	N	
	J5 TW2	T5-2	D,F	Schrijfvaardigheid brief	45		25%	S	Woordenboek (zelf meenemen)	Cijfer	J	Deze toets wordt digitaal afgenomen in "exam.net" of een ander programma zonder hulpmiddelen. Er zijn geen hulpmiddelen toegestaan. Je dient 15 minuten eerder aanwezig te zijn om je computer op te starten.
	J5 TW2/ P3	T5-3	B	Luister- en kijkvaardigheid (oefenmateriaal bestaat uit luistervaardigheid materiaal uit oude CITO toetsen en opdrachten)	60		25%	S		Cijfer	J	Bij deze toets wordt gebruik gemaakt van een extern toetsysteem (Cito). Hierdoor zijn er afwijkingen mogelijk in het afnamemoment en het moment waarop de beoordeling bekend gemaakt wordt.
	J5 TW3	T5-4	C,E	Gespreksvaardigheid en Literatuur (dialogoog in tweetallen + monoloog over literaire werken)	20		25%	M		Cijfer	N	

Economie

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
22/23	J5 TW1	T5-1	A-D1-D2-D3-E1-E2-F1-F2-G1-G2-G3-G4-H1	Lesbrieven Markt & Overheid en Jong & Oud	90		33%	S		Cijfer	J	
	J5 TW2	T5-2	A-D1-D3-H1-H2-I1-I2-I3	Lesbrieven Verdienen & Uitgeven en Werk & Werkloosheid	90		33%	S		Cijfer	J	
	J5 TW3	T5-3	A-B-C-D1-D2-D3-D4-F1-F2-G1-G2-H1-H2-I1-I2-I3	Lesbrieven Crisis, Vragers en Aanbieders en Europa	90		34%	S		Cijfer	J	

Engelse taal- en literatuur

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
22/23	J5 TW1	T5-1	D1,D2	Schrijfvaardigheid in de vorm van een schrijfo opdracht; alle grammatica en verworven schrijfvaardigheden uit de gehele schoolcarrière.	90		25%	S	Woordenboek N-E (zelf meenemen)	Cijfer	J	Bij deze toets ben je verplicht 15 minuten van tevoren aanwezig te zijn om je laptop/iPad op te starten.
	J5 TW2	T5-2	E	Literatuur: kennis en begrip van een aantal literaire werken en fragmenten.	60		25%	S		Cijfer	N	Een na het reguliere toetsmoment af te leggen toets literatuur zal mondeling worden afgenomen.
	J5 TW2/ P3	T5-3	B	Kijk en luistertoets; oefenmateriaal bestaat uit eigen luistervaardigheidsmateriaal en oude CITO toetsen.	60		25%	S		Cijfer	J	Bij deze toets wordt gebruik gemaakt van een extern toetsstelsel (Cito). Hierdoor zijn er afwijkingen mogelijk in het afnamemoment en het moment waarop de beoordeling bekendgemaakt wordt.
	J5 TW3	T5-4	C1,C2,E,F	Gespreks- en spreekvaardigheid; dialoog/discussie in tweetallen over een kort tevoren uitgereikte stelling of tekstfragment + gesprek over leeservaring van in havo 5 zelfstandig gelezen Engelstalige werken.	20		25%	M		Cijfer	J	Bij deze toets ben je verplicht een half uur van tevoren aanwezig te zijn om een ter plekke uitgereikte discussiestelling met je partner voor te bereiden.

Franse taal- en literatuur

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoordeling	Herk.	Toelichting
22/23	J5 TW1	T5-1	D1,D2	Schrijfvaardigheid: in de vorm van een schrijfp opdracht; alle grammatica en verworven schrijfvaardigheden uit de gehele schoolcarrière	90		25%	S	Woordenboek N-F (zelf meenemen)	Cijfer	J	
	J5 TW2 / P3	T5-2	B	Kijk en luistertoets: oefenmateriaal bestaat uit eigen luistervaardigheid materiaal en oude CITO toetsen	60		25%	S		Cijfer	J	Bij deze toets wordt gebruik gemaakt van een extern toetsysteem (Cito). Hierdoor zijn er afwijkingen mogelijk in het afnamemoment en het moment waarop de beoordeling bekendgemaakt wordt.
	J5 P1-3	PO5-1	E	Literatuur: kennis en begrip van een aantal klassikaal behandelde literaire werken en fragmenten	45		25%	S		Cijfer	J	
	J5 TW3	T5-3	C1,C2,E	Gespreks- en spreekvaardigheid: dialoog/discussie in tweetallen over een van tevoren bepaald onderwerp en kort van tevoren uitgereikte stelling	20		25%	M		Cijfer	N	

Geschiedenis

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
21/22	J4 TW2	T4-1	A/D B/C/D/E	PO Parlementaire Democratie Historisch Thema 1: Geschiedenisvocabulary	45		15%	S		Cijfer	N	Gecombineerde opdracht (100 politiek-historische begrippen én onderzoeksopdracht politieke geschiedenis = één MC-toets).
	J4 TW3	T4-2	A/B A/B/C	TV1 t/m TV4 Historisch Thema 2: Klassiek godenhuis	45		10%	S		Cijfer	N	Gecombineerde opdracht (TV1 t/m TV4 én onderzoeksopdracht Grieks-Romeins godenhuis = één MC-toets).
22/23	J5 TW1	T5-1	A/B	TV5 t/m TV10 HC Britse Rijk Kenmerkende Aspecten 18 t/m 49 19 Historische Vaardigheden	90		25%	S		Cijfer	J	
	J5 TW2	T5-2	A/B	TV5 t/m TV10 HC Britse Rijk en HC Duitsland in Europa Kenmerkende Aspecten 18 t/m 49 19 Historische Vaardigheden	90		25%	S		Cijfer	J	
	J5 TW3	T5-3	A/B	TV5 t/m TV10 HC Britse Rijk, HC Duitsland in Europa en HC Nederland Kenmerkende Aspecten 18 t/m 49 19 Historische Vaardigheden	90		25%	S		Cijfer	J	

Informatica

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
22/23	J5 P2	PO5-1	A-R	Portfolievoortgang	Nvt		0%	P		Cijfer	N	
	J5 P3	PO5-2	A-R	Portfolio eindcijfer	Nvt		100%	P		Cijfer	N	

Gedurende het schooljaar moeten leerlingen aan projecten werken die de onderwerpen uit het examenprogramma dekken. Leerlingen houden een portfolio bij.

In het portfolio worden de kerndomeinen A t/m F behandeld, aangevuld met keuzes uit de domeinen G t/m R.

De waardering bestaat uiteindelijk uit een cijfer (afgerond op 0 decimalen) aan het eind van het schooljaar. De deadline voor het cijfer valt samen met de inleverdeadline van de cijfers in de laatste periode van het schooljaar. Daartoe moet het portfolio precies twee weken eerder 'eindbeoordelingswaardig' zijn.

Aandachtspunten:

- o Eén project kan meerdere onderwerpen dekken
- o Er zijn verplichte onderwerpen en keuze-onderwerpen
- o Een leerling maakt in overleg met de docent projectkeuzes en stelt samen met hem de bijbehorende examenonderwerpen vast
- o Leerlingen houden op een informaticawaardige manier (bijv. d.m.v. een website, een blog of de portfoliofunctie in Magister) een portfolio bij; in dit portfolio komt de ontwikkeling (op het informaticavlak) van de leerling duidelijk naar voren; in dit portfolio staat per project minimaal vermeld:
  - Een beschrijving met een presentatie van het eventueel gemaakte product (bijv. een website, een app, een enquête, een 3D-geprint voorwerp, een model etc.)
  - Een opsomming van de bijbehorende onderwerpen
  - Een evaluatie
- o Het aantal projecten ligt niet vast: een leerling stort zich op het aantal projecten dat nodig is om aan alle examenonderwerp-verplichtingen te kunnen voldoen.

Kunst Algemeen – Beeldende Vorming

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
21/22	J4 P4	PO4-1	Kube B	Portfolio P4 – praktijkopdrachten: illustratie en fotografie	Nvt	1	12%	M		Cijfer	N	
	J4 TW4	T4-1	Kua A,B,C	H5 - De Bespiegeling	90	1	12%	S		Cijfer	N	
22/23	J5 TW1	T5-1	Kua A,B,C	H8.1 en H8.2 – De Bespiegeling	45		12%	S		Cijfer	J	
	J5 TW2	T5-2	Kua A,B,C	H8.3 en H9.1 – De Bespiegeling	90		13%	S		Cijfer	J	
	J5 TW3	T5-3	Kua A,B,C	H9.2 en H9.3 – De Bespiegeling	90		13%	S		Cijfer	J	
	J5 P3	PO5-1	Kube B,C	Portfolio: Eindexamenpresentatie werkstukken	Nvt		38%	M		Cijfer	N	

Kunst Algemeen - Muziek

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
21/22	J4 P4	PO4-1	Kumu B	Portfolio P4 – praktijkopdracht: songwriting/ module muziek H4	Nvt	1	12%	M		Cijfer	N	
	J4 TW4	T4-1	Kua A,B,C	H5 - De Bespiegeling	90	1	12%	S		Cijfer	N	
22/23	J5 TW1	T5-1	Kua A,B,C	H8.1 en H8.2 – De Bespiegeling	45		12%	S		Cijfer	J	
	J5 TW2	T5-2	Kua A,B,C	H8.3 en H9.1 – De Bespiegeling	90		13%	S		Cijfer	J	
	J5 TW3	T5-3	Kua A,B,C	H9.2 en H9.3 – De Bespiegeling	90		13%	S		Cijfer	J	
	J5 P2	PO5-1	Kua A,B,C	Eindexamenpresentatie: voorbereiding portfolio/module muziek H5	Nvt		13%	S/M		Cijfer	N	
	J5 P3	PO5-2	Kumu B,C	Eindexamenpresentatie: slotconcert portfolio	Nvt		25%	M		Cijfer	N	

Lichamelijke Opvoeding (L.O.)

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
21/22	J4 P1-4	HD4-1	A,B,C,D,E	Overgangscijfer van H4	nvt		50%	P		O/V/G	N	De eindbeoordeling is gebaseerd op het overgangscijfer van H4. HD4-1 moet met cijfer 5,5 of hoger afgesloten worden. Dan betreft het een V en wanneer het cijfer 7,5 of hoger is een G.
22/23	J5 P1-2	HD5-1	A,B,C,D,E	Actieve deelname aan minimaal drie keuzeactiviteiten van sportoriëntatie (totaal 9 lessen). 100% actieve deelname en voldoende praktische ervaring in de keuzeactiviteiten	nvt		50%	P		O/V	N	HD5-1 moet met een voldoende afgesloten worden. Wanneer bij HD4-1 een G behaald is en HD5-1 met een voldoende is afgerond, is het SE-eindcijfer een G.

Lichamelijke Opvoeding (L.O.) – TAN / Synthese

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
22/23	J5 P1-3	HD5-1	A,B,C,D,E	Actieve deelname aan alle aangeboden lo-activiteiten. Voldoende deelname, bekwaamheid in praktische, sociale en organisatorische zin.	nvt		100%	P		o/v	N	HD5-1 moet met een <i>voldoende</i> afgesloten worden. Een onvoldoende heeft invloed op het slagen van de examenkandidaat. Vandaar dat er dan ter compensatie nader te bepalen praktische en/of theoretische opdrachten moeten worden uitgevoerd, dan wel een ander te bepalen inhaalprogramma moet worden gevolgd.

Loopbaan Oriëntatie (LOB)

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
21/22	J4 P1	HD4-1		Studievoorlichting Friesland	Nvt					O/V	N	
	J4 P2	HD4-2		Voorlichting vervolgoopleidingen door oud leerlingen	Nvt					O/V	N	
	J4 P3	HD4-3		Gesprek met mentor / decaan	Nvt					O/V	N	
	J4 P2-4	HD4-4		Twee keuzes	Nvt					O/V	N	Twee keuzes uit: 1) Open dag HBO instelling 2) Oriëntatiedag 3) HanzeXperience 4) Meeloopdag opleiding 5) Carreerday 6) Junior Honourscollege 7) Andere activiteit (in overleg met mentor/decaan)
22/23	J5 P1-P3	HD5-1	C	Oprachten Qompas	Nvt			S		O/V	N	LOB moet met een voldoende afgerond worden.

Alle onderdelen moeten met een voldoende zijn afgesloten om over te gaan naar het volgende schooljaar / deel te mogen nemen aan het centraal eindexamen.

Loopbaan Oriëntatie (LOB) – TAN / Synthese

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
21/22	J4 P1-P3	HD4-1	C	Active participatie	Nvt			S		O/V	N	LOB moet met een voldoende afgerond worden.
22/23	J5 P1-P3	HD5-1	C	Active participatie	Nvt			S		O/V	N	LOB moet met een voldoende afgerond worden.

Het onderdeel moet met een voldoende zijn afgesloten om over te gaan naar het volgende schooljaar / deel te mogen nemen aan het centraal eindexamen.

Maatschappijleer

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
21/22	J4 TW1	T4-1	B	Rechtsstaat	45		15%	S		Cijfer	N	
	J4 P2	PO4-1	C+A	Parlementaire democratie	Nvt		20%	S		Cijfer	N	
	J4 TW3	T4-2	D	Verzorgingsstaat	45		25%	S		Cijfer	N	
	J4 P3	PO4-2	D	Praktijk van de verzorgingsstaat	Nvt		10%	S		Cijfer	N	
	J4 TW4	T4-3	E	Pluriforme samenleving	45		30%	S		Cijfer	N	

Het cijfer voor maatschappijleer is een onderdeel van het combinatiecijfer.

Maatschappijleer TAN / Synthese

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
21/22	J4 P1	PO4-1	B+A	Rechtsstaat	Nvt		25%	S		Cijfer	N	
	J4 P2	PO4-2	C+A	Parlementaire democratie	Nvt		25%	S		Cijfer	N	
	J4 P3	PO4-3	D+A	Verzorgingsstaat	Nvt		25%	S		Cijfer	N	
	J4 P4	PO4-4	E+A	Pluriforme samenleving	Nvt		25%	S		Cijfer	N	

Het cijfer voor maatschappijleer is een onderdeel van het combinatiecijfer.

Maatschappijwetenschappen (MAW)

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
21/22	J4 P3	PO4-1	A,F	Onderzoeksvaardigheden	Nvt	2	10%	P		Cijfer	N	
22/23	J5 TW1	T5-1	A,B,E	Vormingsvraagstuk + bijlage 3 en 5 uit de syllabus	90		30%	S		Cijfer	J	
	J5 TW2	T5-2	A,C	Verhoudingsvraagstuk + bijlage 3	90		30%	S		Cijfer	J	
	J5 TW3	T5-3	A,D	Bindingsvraagstuk + bijlage 3 en bijlage 5	90		30%	S		Cijfer	J	

Natuurkunde

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
21/22	J4 P4	PO4-1	A,I	Uitvoering PO	2 x 45	1	25%	P,G	Binas en gewone rekenmachine	Cijfer	N	
22/23	J5 TW1	T5-1	G,D,B1	Hfs 1 (Elektriciteit), Hfs 3 (Materialen), Hfs 7 (Muziek en telecommunicatie)	90		25%	S	Binas en gewone rekenmachine	Cijfer	J	
	J5 TW2	T5-2	C,F	Hfs 2 (sport en verkeer/bewegingen), Hfs 4 (Sport en verkeer/krachten), Hfs 8 (Sport en verkeer/ arbeid, energie en vermogen) + Katern "Menselijk Lichaam"	90		25%	S	Binas en gewone rekenmachine	Cijfer	J	
	J5 TW3	T5-3	B2,E	Hfs 5 (Straling en gezondheid), Hfs 9 (Zonnestelsel en heelal) + Katern "Optica"	90		25%	S	Binas en gewone rekenmachine	Cijfer	J	

Nederlandse taal- en letterkunde

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
22/23	J5 TW1	T5-1	C,D	Schrijfvaardigheid + argumentatieve vaardigheden	120		30%	S	Woordenboek (zelf meenemen)	Cijfer	J	
	J5 P2/P3	T5-2	B	Mondelinge taalvaardigheid: analyse van een bestaande voordracht. Eindcijfer bestaat uit twee delen: analyse (G, S) en groepsvoordracht waarin elk groepslid 2-3 p.p. spreekt (G, M)	2-3 p.p.		30%	M/S/G		Cijfer	N	
	J5 TW2	T5-3	A,C,D	Leesvaardigheid + taalvaardigheid	90		10%	S	Woordenboek (zelf meenemen)	Cijfer	J	
	J5 TW3	T5-4	B,E	Literatuur n.a.v. leeslijst	15		30%	M		Cijfer	N	De leeslijst bestaat uit acht gelezen werken: vier uit H4 en vier uit H5 (minstens niveau 3)

Nederlandse taal- en letterkunde – TAN / Synthese

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
22/23	J5 TW1	T5-1	C,D	Schrijfvaardigheid + argumentatieve vaardigheden	120		30%	S	Woordenboek (zelf meenemen)	Cijfer	J	
	J5 P2/P3	T5-2	B	Mondelinge taalvaardigheid: presentatie over een onderwerp dat te maken heeft met de Nederlandse taal of cultuur	10.		30%	M		Cijfer	N	
	J5 TW2	T5-3	A,C,D	Leesvaardigheid + taalvaardigheid	90		10%	S	Woordenboek (zelf meenemen)	Cijfer	J	
	J5 TW3	T5-4	B,E	Literatuur n.a.v. leeslijst	15		30%	M		Cijfer	N	De leeslijst bestaat uit acht gelezen werken: vier uit H4 en vier uit H5 (minstens niveau 3)

Profielwerkstuk (PWS)

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
22/23	J5 P1-2	PO5-1		Profielwerkstuk	Nvt		100%	S/M		Cijfer	N	Het onderwerp wordt in overleg met de PWS-begeleider gekozen.

Het cijfer voor het profielwerkstuk is een onderdeel van het combinatiecijfer.

Het profielwerkstuk is een werkstuk waarin op geïntegreerde wijze kennis, inzicht en vaardigheden aan de orde komen die van betekenis zijn voor de vervolgopleiding. Het is een opdracht waarbij leerlingen in groepen een hoofdvraag opstellen en deze vervolgens onderzoeken om tot een antwoord te komen. Dit antwoord wordt uiteindelijk gepresenteerd, waarbij de wijze van presenteren niet vaststaat. Van het onderzoek naar het antwoord wordt verslag gedaan. Tijdens het hele proces vinden tussentijdse beoordelingen plaats en wordt geëvalueerd met de begeleiders en de leerlingen.

Het profielwerkstuk heeft op één vak of meer vakken betrekking. Het vak of de vakken waarop het werkstuk betrekking heeft, moet onderdeel uitmaken van het totale (eindexamen)pakket van de leerling. Wel moet altijd ten minste één groot vak betrokken zijn. Een groot vak heeft in de bovenbouw op de havo een omvang van minimaal 320 uur. De school bepaalt op hoeveel vakken het profielwerkstuk betrekking heeft en welke vorm het dient te hebben.

Rekenvaardigheid

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
22/23	J5 P1-3	T5-1		Schoolexamen rekenvaardigheid op 3F niveau	60		100%	S		Cijfer	J	Dit schoolexamen is verplicht voor leerlingen die geen examen doen in Wiskunde (A of B). Het behaalde T5-1 cijfer is tevens het eindcijfer.

Scheikunde

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
21/22	J4 P4	PO4-1	A,D1,D2	PO Hs 7 Kwalitatieve en kwantitatieve analyse	Nvt		25%	P, G	Binas en gewone rekenmachine	Cijfer	N	
22/23	J5 TW1	T5-1	B,C2,C3,C4,C6	Hs 4, 6 en 8, rekenen, energie evenwicht en zuren en basen	90		25%	S	Binas en gewone rekenmachine	Cijfer	J	
	J5 TW2	T5-2	B,D	Hs 1,2, 3 en 11; atoom- en molecuulbouw, zouten en redox	90		25%	S	Binas en gewone rekenmachine	Cijfer	J	
	J5 TW3	T5-3	B,C1,C5,C7,C8, E,F,G	Hs 5, 9, 10, 12 en 13 Organische chemie, polymeer- en biochemie, groene chemie, industriële chemie	90		25%	S	Binas en gewone rekenmachine	Cijfer	J	

Wiskunde A

School-jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
21/22	J4 TW2	PO4-1	A,E5	Hoofdstuk 2.5: Grafische verwerking met Excel Hoofdstuk 8: Statistiek met de computer	90	1	10%	S	Laptop met Excel	Cijfer	J	
22/23	J5 TW1	T5-1	A,B1,B2,C1,C2,C3,C4,C5,D	Hoofdstuk 1: Tabellen en grafieken Hoofdstuk 3: Lineaire verbanden Hoofdstuk 5: Veranderingen Hoofdstuk 6: Rekenregels en formules Hoofdstuk 9: Exponentiële verbanden	90		30%	S	Grafische rekenmachine	Cijfer	J	
	J5 TW2	T5-2	A,B3,E1,E2,E3,E4	Hoofdstuk 2: De statistische cyclus Hoofdstuk 4: Handig tellen Hoofdstuk 7: Statistiek en beslissingen Hoofdstuk 10: Statistiek gebruiken	90		30%	S	Grafische rekenmachine	Cijfer	J	
	J5 TW3	T5-3	A,B1,B2,C3,C4,C5	Hoofdstuk 3: Lineaire verbanden Hoofdstuk 6: Rekenregels en formules Hoofdstuk 9: Exponentiële verbanden Hoofdstuk 11: Formules en variabelen	90		30%	S	Grafische rekenmachine	Cijfer	J	

Wiskunde B

School -jaar	Periode / TW	Toets	Domein	Onderwerp	Duur	Weging Rapport	Weging SE	Toets-vorm	Hulpmiddelen in toets	Beoor-deling	Herk.	Toelichting
22/23	J5 TW1	T5-1	A,B1,B4,C2,D1, D2,D3,D4	H2: Veranderingen H6: Afgeleide functie H7: Lijnen en cirkels H8: Goniometrie	90		33%	S	Grafische rekenmachine	Cijfer	J	
	J5 TW2	T5-2	A,B1,B2,C1,C2	H3: Hoeken en afstanden H5: Machten, exponenten, logaritmen H9: Exponentiële verbanden H10: Meetkundige berekeningen	90		33%	S	Grafische rekenmachine	Cijfer	J	
	J5 TW3	T5-3	A,B1,B2,B3,D3, D4	H1: Formules, grafieken en vergelijkingen H4: Werken met formules H6: Afgeleide functie H11: Verbanden en functies	90		34%	S	Grafische rekenmachine	Cijfer	J	

BIJLAGE bij het *Programma van Toetsing en Afsluiting van OSG* Sevenwolden, afdeling havo

Nadere bepalingen ten aanzien van de organisatie van het schoolexamen

1. Schoolexamenperioden

Onderdelen van het schoolexamen havo worden afgenomen in het vierde en vijfde leerjaar.

a) gedurende vier speciaal ingerichte toetsweken van circa vijf dagen, waarin de leerling geen lessen volgt maar alleen toetsen aflegt. In **havo 5** wordt er voornamelijk getoetst in drie lesvrije toetsperiodes, die elk steeds circa vijf dagen duren. De vierde periode wordt gebruikt voor het centraal examen (CE).

b) in een enkel geval gedurende de lesperiode en/of tijdens de reguliere les.

2. Het aantal schriftelijke toetsen per vak en de per toets toegestane tijd

Er bestaan twee manieren om tot een schoolexametoets (T- of PO-)cijfer te komen:

(a) In de loop van **havo 4** wordt – waar in het PTA aangegeven - voor een enkel vak een schoolexamen afgenomen. Deze schoolexamens zijn niet herkansbaar, tenzij in het betreffende PTA anders aangegeven wordt.

(b) In de loop van **havo 5** wordt aan het einde van een lesperiode één (T-)toets aangeboden. Deze toets is in principe herkansbaar, tenzij in het betreffende PTA anders wordt aangegeven

- 2.1. Het aantal schriftelijke toetsen per vak is bepaald op maximaal één per school-examenperiode. Dit geldt niet voor de toetsen die worden afgenomen in havo 4. Evenmin geldt dit voor het schoolexamen *kijk-/luistertoets* moderne vreemde talen in havo 5: vanwege de uitslagdatum van deze toetsen is de herkansingsmogelijkheid ervoor formeel ondergebracht in de daaropvolgende toetsperiode.
- 2.2. Daarnaast kunnen er voor de vakken die dat betreft maximaal twee school-exametoetsen mondeling worden afgenomen, per schoolexamenperiode maximaal één.
- 2.3. Een schriftelijke toets duurt 45, 60 of 90 minuten. Voor het vak NETL is eenmaal een langere toets van maximaal 150 minuten toegestaan. De maximale tijd voor een mondelinge toets bedraagt 30 minuten. Een mondelinge toets waar drie of meer kandidaten tegelijk aan deelnemen, duurt maximaal 45 minuten. Kijk-/ luistertoetsen bij de moderne vreemde talen duren ca. 60 minuten.

3. Praktische opdrachten (PO's)

- 3.1. De leerling moet ten hoogste twee *volledige* praktische opdrachten per vak uitvoeren. In afwijking hiervan gelden voor de vakken kunst (KuA), bewegen, sport en maatschappij (BSM), maatschappijleer (Ma), aardrijkskunde (AK), biologie (Bio), culturele en kunstzinnige vorming (CKV) en informatica (IN) afwijkende aantallen. Bij een aantal vakken leveren deel-PO's in de loop van een schooljaar samen uiteindelijk één volwaardig PO-cijfer op.

4. Het combinatiecijfer

- 4.1. Het combinatiecijfer is het rekenkundig gemiddelde van de hierna te noemen vakken / schoolexamenonderdelen, die met een cijfer op de cijferlijst staan.
Het combinatiecijfer wordt op de eindcijferlijst vermeld en telt mee bij de uitslagbepaling.
→ Voor het havo gaat het om het vak *maatschappijleer*, het cijfer voor het *profielwerkstuk* en het cijfer voor het vak *CKV*.
- 4.2. Voor het berekenen van het combinatiecijfer worden de op de cijferlijst vermelde afgeronde gehele cijfers gemiddeld. Vervolgens wordt dat gemiddelde weer afgerond op het naastbij liggende gehele getal (5,5 wordt 6 en 5,45 wordt 5). Als één van de aan het combinatiecijfer bijdragende onderdelen een 3 of lager is, kan de leerling niet slagen.

5. Het profielwerkstuk

- 5.1. Het profielwerkstuk is een uitgebreide praktische opdracht, waarbij ten minste één vak uit het profiel dat de leerling volgt, is betrokken. Ten minste één van deze vakken heeft een omvang van 320 uur. Met het profielwerkstuk sluit de leerling als het ware zijn profiel af. De leerling maakt één profielwerkstuk. Daarmee zijn 80 klokuren gemoeid.
Via het profielwerkstuk worden vaardigheden, kennis en inzicht getoetst. Net als bij een gewone praktische opdracht tellen bij de beoordeling het werkproces, het eindresultaat en de presentatie mee.
- 5.2. Het profielwerkstuk wordt beoordeeld met een cijfer dat meetelt voor het combinatiecijfer.
- 5.3. De leerling maakt een profielwerkstuk dat moet voldoen aan de voorwaarden zoals die zijn beschreven in de beoordelingskaarten en instructies, die elke leerling via *Magister* kan raadplegen.
- 5.4. De school geeft de datum aan waarop het profielwerkstuk uiterlijk moet zijn afgerond.
- 5.5. Publieke presentatie van het PWS aan belangstellenden van buiten de school op een speciaal daarvoor ingerichte avond maakt integraal deel uit van de te beoordelen PWS-prestatie.

6. Herkansing schriftelijke, praktische en/of mondelinge toetsen

Voor de OSG-brede kaders van deze regeling wordt u verwezen naar het *Examenreglement OSG Sevenwolden, HAVO/Atheneum*, art.17.

- 6.1 In principe is in havo 5 een schoolexamen (T-toets) of praktische opdracht herkansbaar, behalve wanneer dat in het betreffende PTA expliciet anders staat aangegeven.
Schoolexamentoetsen en (deel-)praktische opdrachten in havo 4 zijn niet herkansbaar, tenzij in het betreffende PTA anders is aangegeven.
- 6.2 Met inachtneming van de in het PTA geboden mogelijkheden en beperkingen moet een leerling een herkansing van een toets of een praktische opdracht digitaal volgens een voorgeschreven *format* aanvragen bij de secretaris van het examen vóór een door de locatiedirecteur te bepalen datum en tijdstip.
Dit moment staat in ieder geval vermeld op het digitale herkansingsaanvraagformulier maar zal ook door de examensecretaris zo spoedig mogelijk bekend worden gemaakt na afloop van de betreffende toetsperiode.
- 6.3 Herkansingstoetsen kunnen alleen afgelegd worden op momenten die door de locatiedirecteur worden vastgesteld. Indien een leerling om enige reden of oorzaak verhinderd is daarbij aanwezig te zijn, wordt hij niet in staat gesteld de herkansing op een ander tijdstip alsnog te maken. Zie ook art.17 van het *Examenreglement*.

- 6.4 Praktische opdrachten – indien herkansbaar - kunnen worden herkanst volgens een door de betrokken vakgroep op te stellen tijdschema en onder haar voorwaarden.
- 6.5 Een leerling die in de gelegenheid wordt gesteld een herkansingstoets af te leggen, ontvangt van de examensecretaris via *Magister* en/of *Zermelo* bericht over tijd en plaats van deze herkansingstoets.

7. Rapportage van schoolexamenresultaten

- 7.1. De school stelt na elke toetsperiode waarin schoolexamentoetsen zijn afgenomen, de leerlingen en zijn ouders via *Magister* op de hoogte van de schoolexamenresultaten.
- 7.2. Na afronding van het schoolexamen controleren leerling en leraar-examinator samen de behaalde schoolexamencijfers en het daaruit voortvloeiende eindcijfer van het schoolexamen.
- 7.3. Verschillen de bevindingen over de toegekende cijfers dan wordt de secretaris geraadpleegd. Het cijfer dat vermeld staat op het werk van de leerling is uiteindelijk bindend.
- 7.4. Uiterlijk twee weken voor de aanvang van het centraal examen ontvangt elke examenkandidaat een cijferlijst met daarop, per vak, een overzicht van de behaalde schoolexamencijfers en alle daaruit voortvloeiende eindcijfers van het schoolexamen en de beoordeling van de vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld.
- 7.5. De leerling is verplicht eventuele fouten of omissies in dit rapport onmiddellijk te melden bij de secretaris voor het examen. Kloppen de cijfers, dan tekent de leerling voor akkoord op de daarvoor bestemde lijst.

8. De archivering van het schoolexamen: het *examendossier*

Het schoolexamen brengt nogal wat met zich mee. Er wordt dan ook een dossier bijgehouden: het *examendossier*. Van dit examendossier bewaart de school tot een half jaar nadat de leerling de school heeft verlaten:

- (a) deze *algemene informatie* over het schoolexamen
- (b) het *Examenreglement* van onze school
- (c) het *Programma van Toetsing en Afsluiting*
- (d) alle *nadere instructies* voor praktische opdrachten, handelingsdelen en het PWS
- (e) alle *toetsopgaven + correctiemodellen*
- (f) alle *opdrachten* verstrekt in het kader van praktische opdrachten en het PWS
- (g) alle *beoordelingen* van werkstukken
- (h) alle cijfer- en beoordelingslijsten en *schoolexamenrapporten*.

(a) en (b) worden gepubliceerd in *Magister* en op de schoolwebsite (<http://www.sevenwolden.nl>), (c) in *Magister*.

De leerling dient zijn gemaakte en geretourneerde schoolexamenwerk en de hem uitgereikte schoolexamenrapporten goed te bewaren, in ieder geval tot een half jaar na het verlaten van de school.

Einde BIJLAGE

Nadere bepalingen ten aanzien van de organisatie van het **centraal examen**

1. De indeling van het eindexamen

Voor al je vakken doe je examen. Dit examen bestaat per vak uit één of twee delen:

1. het **schoolexamen** (SE). Dit examendeel verzorgt onze school zelf;
2. het **centraal examen**, kortweg CE, dat voor alle havo-scholen in ons land gelijk is.

Het schoolexamen bestrijkt de leerjaren havo 4 en havo 5. Het centraal examen wordt afgenomen aan het einde van havo 5. Voordat je aan het centraal examen kunt beginnen, moet je je schoolexamens hebben afgerond.

Voor sommige vakken is er *alleen* een schoolexamen, te weten:

- bewegen, sport en maatschappij (BSM)
- culturele en kunstzinnige vorming [in het gemeenschappelijk deel in H4] (CKV)
- maatschappijleer [in het gemeenschappelijk deel in H4] (MAAT)
- informatica (IN)
- het profielwerkstuk (PWS)
- lichamelijke opvoeding (LO)

Alle overige vakken sluit je af met een schoolexamen én een centraal examen. Het schoolexamencijfer en het cijfer van het centraal examen zijn getallen die op één decimaal zijn afgerond. Beide delen tellen even zwaar. Het examencijfer is dus het gemiddelde van het schoolexamencijfer en het cijfer van het centraal examen. Dat gemiddelde wordt vervolgens afgerond op een geheel getal.

De slaag/zakregeling en de rekentoets:

Een paar belangrijke voorwaarden om een diploma te behalen (**maar er zijn er meer...**):

- Het gemiddelde *centraal examencijfer* moet onafgerond **5,50 of hoger** zijn (dus alleen van de vakken die je op het CE doet, zonder combinatiecijfer).
- Voor de drie vakken Nederlands, Engels en wiskunde *samen* mag je slechts eenmaal een eindcijfer niet lager dan een 5 scoren, of anders gezegd: slechts voor één van deze drie vakken mag je een 5 scoren. Met een 4 of lager voor één van deze drie vakken kun je dus niet slagen.
- Leerlingen die geen wiskunde in hun vakkenpakket hebben, moeten verplicht deelnemen aan het schoolexamen rekenen om te kunnen slagen.
- Het vak lichamelijke opvoeding is beoordeeld met 'voldoende' of 'goed'.

2. Het Centraal Examen havo 2023, eerste tijdvak (CE1)

Het voorlopige tijdschema voor het CE 2023 ziet er als volgt uit: (wijzigingen voorbehouden)

datum	tijdstip	vak
do 11 mei	13.30-16.30	scheikunde
vr 12 mei	13.30-16.30	Nederlands
ma 15 mei	09.00-12.00	geschiedenis
	13.30-16.30	biologie
di 16 mei	13.30-16.00	Engels
wo 17 mei	09.00-11.30	Duits
	13.30-16.30	bedrijfseconomie
ma 22 mei	09.00-12.00	maatschappijwetenschappen
	13.30-16.00	Frans
di 23 mei	09.00-12.00	kunst (algemeen)
	13.30-16.30	wiskunde A, wiskunde B
wo 24 mei	13.30-16.30	economie
do 25 mei	13.30-16.30	natuurkunde
vr 26 mei	13.30-16.30	aardrijkskunde

Ruim voor aanvang van het CE ontvang je een rooster dat je precies vertelt wanneer je waar moet zijn.

De examenuitslag na het eerste tijdvak (CE1)

1. De examenuitslag wordt, na het eerste tijdvak, vastgesteld op woensdag 14 juni 2023.
2. Er wordt door de teamleiders en overige leidinggeven naar gestreefd om de leerlingen die afgewezen zijn tussen 14.00 uur en 17.00 uur telefonisch te informeren. Zodra alle niet-geslaagden zijn gebeld, worden de geslaagde kandidaten geïnformeerd.
3. De leerlingen die niet zijn geslaagd worden op woensdag 14 juni met ouder of verzorger op een nog nader te bepalen tijdstip op school verwacht om hun herkansingsmogelijkheden te bespreken.
4. Geslaagden worden op woensdagavond 14 juni op school verwacht om hun examenresultaten te vernemen. Op grond hiervan kunnen zij besluiten om gebruik te maken van de mogelijkheid tot herkansing (zie art.33 *Examenreglement*).

Herkansing van het Centraal Examen (= tweede tijdvak, CE2)

1. Elke leerling heeft voor één vak recht op herkansing.
2. Herkansing van het eindexamen is alleen mogelijk voor een vak waarin al in het eerste tijdvak examen is afgelegd; het eindcijfer voor het schoolexamen van dat vak blijft dus ongewijzigd.
3. Als definitief eindcijfer voor het CE geldt na herkansing het hoogste van de twee eindcijfers behaald in het eerste en in het tweede tijdvak.
4. Het aanvragen van een herkansing gebeurt digitaal via *Magister*. Deze aanvraag moet uiterlijk op donderdag 15 juni om 12.00 uur bij de examensecretaris binnen zijn. Tijdstip van ontvangst is bepalend.
5. Om de leerlingen die willen herkansen te helpen bij de keus van het te herkansen vak en om aanwijzingen te geven, zijn de docenten / examinatoren op woensdag 14 juni op school beschikbaar.
6. Via *Magister* wordt aangegeven waar en wanneer de herkansingen vanaf maandag 19 juni zullen plaatsvinden. Voor enkele vakken worden deze herkansingen buiten Heerenveen waarschijnlijk op donderdag 22 juni afgenomen.
7. Precieze data en tijdstippen voor het centraal examen, tweede tijdvak (CE2) worden in maart 2023 door het *College voor Toetsing en Examens* (CvTE) bekendgemaakt.
8. Een leerling die in het eerste tijdvak om een geldige reden – dit ter beoordeling van de directeur – verhinderd is geweest om aan één of meer examens van het CE deel te nemen en die voor afronding van zijn eindexamen is aangewezen op het tweede tijdvak, mag – als hij wil herkansen – alvast voor een ander vak herkansen in het tweede tijdvak, naast deze nog in te halen examens. Voor de examens die hij eventueel daarnaast nog moet afleggen, wordt hij verwezen naar de staatsexamencommissie voor een examen in het derde tijdvak (augustus 2023).
9. Een leerling die om een geldige reden – dit ter beoordeling van de locatiedirecteur – verhinderd is om in het tweede tijdvak van zijn recht op herkansing gebruik te maken, wordt verwezen naar de staatsexamencommissie (derde tijdvak, aug. 2023).

De examenuitslag na het tweede tijdvak

1. De normen worden naar verwachting door het CvTE op vr. 30 juni 2023 beschikbaar gesteld. Zodra de locatiedirecteur, teamleiders en de secretaris, na controle van de cijfers door de leraren-examinator, de uitslag hebben kunnen vaststellen, wordt de leerling die na het eerste tijdvak was afgewezen, over de uitslag gebeld.

De diploma-uitreiking

1. De diploma-uitreiking havo zal plaatsvinden op woensdagavond 19 juli 2022.
2. De leerling dient persoonlijk bij de diploma-uitreiking aanwezig te zijn om het diploma in ontvangst te nemen en te ondertekenen.

3. Gedragsregels bij schoolexamen- en CE-toetsen

1. Wees op tijd aanwezig in de ruimte waar je volgens je schoolexamen- of CE-rooster moet zijn. Ben je 30 minuten of meer te laat, dan word je niet meer tot de schoolexamentoets / het centraal examen toegelaten. Voor te laat komen bij kijk-/luistertoetsen gelden nog strengere regels: zie art.11 in het *Examenreglement*.
2. Jassen, tassen, lectuur, etuis, mapjes e.d. worden niet in de examenruimtes toegelaten. Telefoons, andere communicatieapparatuur, camera's, digitale spelletjes, tablets, zgn. slimme horloges (smart watches) en (personal) audio 🎵- of videoapparatuur zijn evenmin toegestaan.
3. Etenswaren mag je alleen in doorzichtige verpakking in de examenruimte meenemen. Krakende versnaperingen en verpakkingen zijn absoluut verboden!
4. Voor een schoolexamentoets / toets van het CE neem je mee:
  - een vulpen of zeer goede, blauw of zwart schrijvende balpen
  - twee goed geslepen potloden en vlakgum
  - één markeerstift is toegestaan
  - voldoende opgeladen accu of batterijen voor de rekenmachine
  - **GEEN** correctiepen of correctielak (Typex) – deze zijn niet toegestaan
5. Bij het Centraal Examen havo zijn uitsluitend de volgende hulpmiddelen toegestaan:

voor alle vakken →	Schrijfmateriaal inclusief millimeterpapier, tekenpotlood, blauw en rood kleurpotlood, liniaal met millimeterverdeling, vlakgum, geodriehoek, markeerstift, passer; niet-grafische rekenmachine*; ééndelig verklarend Nederlands woordenboek, niet-digitaal
moderne vreemde talen	woordenboeken van en naar de doeltaal, niet-digitaal
Aardrijkskunde	Geen – Gebruik Bosatlas niet meer toegestaan.
wiskunde A en B	Roosterpapier in cm ² goedgekeurde grafische rekenmachine**; geheugen moet vooraf geblokkeerd zijn door “examenstand”; wissen van geheugen door reset van machine is niet voldoende; “gewone” rekenmachine niet toegestaan!
Natuurkunde	BINAS, 6 ^e druk (s)
Scheikunde	BINAS, 6 ^e druk (s)
biologie	BINAS, 6 ^e druk (s)

(s): deze hulpmiddelen worden tijdens het CE door de school verzorgd.

In de examenruimtes is ook speciaal papier aanwezig, zoals millimeterpapier, logaritmisch papier en waarschijnlijkheidspapier. Wanneer tijdens het examen blijkt dat je dit nodig hebt, kun je een surveillant daarom vragen.

Rekenmachines en grafische rekenmachines

Bij de vakken zonder grafische rekenmachine mag een eenvoudige rekenmachine gebruikt worden waarop basisbewerkingen kunnen worden uitgevoerd. Rekenmachines die over alle toegestane basisbewerkingen beschikken: Casio fx-82MS, HP10S+, TI30XB(S)

*Een eenvoudige rekenmachine mag **niet** het volgende kunnen:

- Het oplossen van (stelsels van) vergelijkingen
- Het numeriek integreren en differentiëren van functies
- Rekenen met verhoudingen
- Berekeningen maken met micro, kilo, ...
- Gebruiken van wetenschappelijke constanten
- Werken in een spreadsheet
- Programmeren
- Ingebouwde formules

Belangrijk uitgangspunt is dat hulpmiddelen die vaardigheden overbodig maken waarover de leerling volgens de syllabus moet beschikken, niet toegestaan zijn. Machines die daarom in ieder geval niet zijn toegestaan: Casio fx-991EX en TI-30XPro.

* Niet toegestaan is het gebruik tijdens het examen van rekenmachines die:

- van een andere kandidaat zijn
- op het lichtnet moeten worden aangesloten
- met andere apparatuur worden verbonden
- geluidsoverlast bezorgen
- grafieken kunnen weergeven in het afleesvenster
- beschikken over zend- en/of ontvangstmogelijkheden
- alfanumeriek (met letters op het scherm) zijn

**Types toegestane grafische rekenmachines

Het is mogelijk dat op een later moment nieuwe types worden toegestaan. De machines die in 2023 in elk geval zijn toegestaan:

Casio:

- fx-9860GII(SD);
- fx-CG50.

Hewlett Packard: HP Prime

Texas Instruments:

- TI-84 Plus CE-T;
- TI-Nspire CX (alleen de versie zonder CAS)
- TI-Nspire CX II-T (zowel versie met als zonder CAS)

NumWorks: de grafische rekenmachine van NumWorks

Oudere types, ook die eerder wel waren toegestaan, zijn NIET meer toegestaan.

Voor alle typen grafische rekenmachines geldt dat de machine voorzien is van de minimale OS of firmwareversie die in maart voorafgaand aan het centraal examen voor de betreffende machine door het CvTE wordt gespecificeerd.

Belangrijk!

- ! Het is een kandidaat niet toegestaan tijdens het examen gebruik te maken van de (grafische) rekenmachine van een andere kandidaat.
- ! Verder is het niet toegestaan dat de kandidaat tegelijkertijd de beschikking heeft over twee (grafische) rekenmachines.
- ! Een (grafische) rekenmachine mag tijdens het examen niet op het lichtnet worden aangesloten of met andere apparatuur worden verbonden.
- ! In machines met een SD-slot mag tijdens het CE geen SD-kaart zitten.

Over het gebruik van hulpmiddelen tijdens de schoolexamentoetsen word je verder door je vakdocent geïnformeerd.

Voor alle toetsen van schoolexamen en centraal examen gelden bovendien de volgende bepalingen:

- Je maakt je werk, behalve tekeningen of grafieken, met vul- of balpen, niet met potlood. Tekeningen en grafieken maak je wel met potlood.
- Het gebruik van correctielak of iets vergelijkbaars is niet toegestaan.
- Je mag geen papier meenemen naar het examenlokaal: je maakt het werk op papier dat de school je verstrekt.
- Pas nadat de opgaven zijn uitgedeeld en de surveillant, teamleider, directeur en/of secretaris het tijdstip van aanvang én beëindiging van de toets heeft vastgesteld, mag je aan het werk.
- Tijdens het examen heerst volstrekte stilte.
- Als de surveillant, teamleider, directeur en/of secretaris het einde van de toets aankondigt, leg je je pen neer. Pas als al het werk is ingenomen en de hierboven genoemde persoon daarvoor toestemming geeft, mag je de zaal of het lokaal verlaten. Pas als je je buiten de zaal of het lokaal bevindt, mag je praten.
- Ben je eerder klaar? Leg dan je werk zo neer dat degenen die achter of naast je zitten er geen blik op kunnen werpen.
- Je mag niet voor het einde van de gestelde toetsduur vertrekken.
- Voor opmerkingen of vragen tijdens de toets (naar de wc, meer antwoordpapier oid.) trek je de aandacht van de surveillant door je arm op te steken. Vragen over de toets zelf mogen niet door de surveillant beantwoord worden.
- Wanneer de rust in het examenlokaal onverhoopt wordt verstoord en je daar last van hebt, kun je dat melden aan de surveillant. Bedenk daarbij wel dat bepaald schoolgedruis, zoals dat van een leswisseling, er gewoon bij hoort.
- Gedurende het laatste kwartier van een toets mag je niet van je plaats, dus ook niet naar de wc.

➔ Overtreding van een of meer van de hierboven genoemde gedragsregels wordt beschouwd als een *onregelmatigheid*, zoals genoemd in art. 7 van het *Examenreglement* en kan vérgaande consequenties hebben.

Voor vragen over of naar aanleiding van het Examenreglement of het Programma van Toetsing en Afsluiting kun je je wenden tot je teamleider of de secretaris voor het examen.